

MILYEN JÖVŐ VÁR A CIGÁNY KIRÁLYFIRA?

A jó tündértől cipőt, ételt kérnék, és hogy tanulhassak!

Különleges színházi próbára hívtak Salgótarjában. Roma gyermekekből szerveztek alkalmi társulatot. Nem bántam meg, hogy engedtem a kíváncsiságomnak, felemelő és szívszorító élményekkel, még több szelíd igazsággal ajándékoztak meg a Csulánó című előadás résztvevői.

Zabar felé Cerednek kell kanyarodni Salgótarjából. Hosszú, kanyargós serpentin brummog a kocsí a hegy tetejéig, majd ereszkedik le a túlsó oldalon. Dr. Balogh László, az Esélyt a képességeknek (EK) program kezdeményezője kalauzol minket. Meg szeretné mutatni, honnan érkeznek a szereplők. Nem nagy falu, pár perc alatt átszalad rajta az utas, az egyre kopottabb házikók jelzik, hogy már a túlsó végén járunk. Egy vakolatlan, kerítés nélküli porta előtt kiszállunk, megérkeztünk Radics Annamariékhoz. Gyereksereg és barátságos szülők fogadnak. Annamari nem sajnálja fehér harisnyáját, és lelkesen irányít minket a ház mögé: – Jöjjenek, nézzék meg a malacokat!

„NINCS MUNKA SAJNOS, DE VAN KONYHAKERTÜNK, ÁLLATAINK”

A ház mögötti kert igazi gyerekparadicsom. A jókora, bekerített telken tyúkok csipegetnek, nyulak ugrándoznak, kecskék rágszálják a fűvet, az ólban fél tucat csíkos hátú malacka viháncol.

– Nemrég kaptuk őket, félig vad, félig házi disznók, még cumisüvegből kell etetni őket – mutatja be kedvenceit Radicsné.

– Ezeket nem esszük meg, tenyésztani fogom őket – teszi hozzá a férje.

– Hányan élnek itt? – kérdelem.

– Tízen – rikkantja a választ az egyik kisfiú.

– Nyolc gyerekünk van – pontosít a mama –, de már csak kilencen lakunk, mert a legnagyobb Pesten van.

– Hogy élnek meg ennyi gyerekkel?

– Kőműves vagyok, kilencvenhat óta járok Pestre dolgozni – meséli a családfő. – December óta nincs munka, csak itt a közelben újíttam föl egy tanyát. Nyáron, ha nincs építkezés, gombázunk, csigázunk, ami jön. Meg itt vannak az állatok. Idén megpróbálunk kialakítani egy konyhakertet és egy komolyabb állattartást. Hétköznap három kenyér fogy el, hétfőgén nyolc, és kétszer kell főzni. Nagy segítség, ha van itthon hús, tojás. Ezért neveljük a malacokat, ott a baromfi, hoznak majd kiskacsákat is.

– Csak az a baj, hogy amit mi nevelünk, azokat nem szívesen esszük meg – teszi hozzá a felesége.

„MÍG JÁRNI BÍROK, NEM ENGEDEM”

Pár házzal feljebb szépséges, hosszú hajú nagylány üdvözlő minket. Radics Viviennek hívják. Nem rokonok Annamarival, csak a vezetéknevük egyezik. Vivient nagymamája neveli. Behív a házba, szép rend, jó meleg veszik körül. A nagyszoba közepén álló sparherd fűti ki a házat, főzni is azon szoktak. A fürdőszobában ott a nagy kád, de vizet a tűzön melegítenek hozzá a nagyfazékban.

– Én gondozom a három gyermeket, apjuk elment, az anyjuk se itt él. Negyvennyolcezer forint családi pótlékból nevelem őket – meséli kezét ölébe ejtve a nagymama. – Vivien tízennégy éves lesz, ruhában, cipőben felnőttek számát. Nem azt mondom, hogy minőségi ruhákat veszünk, arra nem is telne, de tiszta, rendes legyen. Beteg vagyok, trombózis a lábaimban, karjaimban, magas a vérnyomásom. Mindegy, míg jární bírok, ezeket a gyerekeket nem engedem intézetbe!

Vivien kitűnő tanuló, a múltkor is hamarabb megoldotta a feladatot, mint a tanár – büszkélkedik unokájával. – Nagyon okos. Takarítani, mosni nem szeret annyira, inkább a tanulás. De nem bánom, inkább, mint csavarogjon, vagy másfele tekintsen el. Én tízennégy múltam, mikor összekerültem a párommal, Vivien szerencsére még inkább babázik, játszik. Örülök neki.

„HA JÓL TANULOK, INGYEN LESZ A KOLLÉGIUM IS”

Salgótarján felé a kocsiban beszélgetünk a lányokkal. Azt tudakolom, mi lesz a bemutató után?

– Kiválasztanak néhány gyermeket, akik részt vehetnek az ösztöndíjas programban. Andi néni (Szimlérné Medveczky Andrea, az EK szakmai vezetője) azt mondta, ha rendszeren megtanuljuk a szöveget, bekerülhetünk. Jó lenne, mert akkor négy évig támogatnák a tanulást. Én most csak azzal szeretnék foglalkozni – mondja Annamari.

– Én is tanulni fogok. A hátrányos helyzetű gyerekek jelentkezhetnek Balassagyarmaton az Arany János Kollégiumba – szól közbe Vivien. – Aki jól teljesít a nulladik évfolyamon, elkezdheti a gimnáziumot. Minden ingyenes, a szállás, az étkezés, még jogosítványt is lehet szerezni érettségiig.

Radics Vivit nagymamája neveli. Nincs pénzük márkás ruhákra, de mindig tisztán, csinosan öltözik, és a tanulás mindennél fontosabb számára

Az Esélyt a képességeknek program sikerrel indult a Roma tehetségműhelyre kiírt pályázaton, de ezen felül saját erővel és rengeteg munkával is finanszírozták az előadást. Az EK program fő tevékenysége a kiváló képességű, ám szociálisan hátrányos helyzetű gyerekek tanulmányi támogatása. Reményeik szerint a salgótarjáni előadás szereplői közül is bekerülhetnek néhányan a programba. (www.eselytakepessegeknek.hu)

– És milyen az élet Zabaron? – kíváncsiskodom.

– Elég jó, csak túl közel van anya, azonnal megtudja, ha nem viselkedek jól – nevet Annamari. – Ha hazajövök az iskolából, biciklizek, játszom a malacokkal, állatokkal.

– Én meg segítek a házimunkákban. Utána tanulok – csatlakozik Vivi. – Egyúttal átjárunk, máshová minék mennénk. Mindenki otthon lesi a tévét úgyis. Volt egy játszótér, de lebontották. Nyáron megérkeznek a hollandok, itt vannak a házaikban őszig. Azok jöhetnek, aranyosak – újságolják a lányok. Németül beszélgetnek velük, az a kötelező nyelv az iskolában, de már angolszakkörre is járnak – tudom meg.

– Mire vágytok a legjobban, azaz, mit kértétek a tündértől, ha teljesítené három kívánságotokat? – pontosítom magam.

– Ezen egy napig kéne gondolkodnom – mondja Vivien. Annamari határozottabb: egy laptopot és pénzt kérne. – Azon állatokat vennék és bevásárolnék – élélmiszert, cipőt, ruhát, ami kell.

– Mi a kedvenc ételeitek?

– Paradicsomleves, paradicsomos káposzta, milánói, ha jól el van készítve, gulyás, amit apa csinál, meg sütemények – sorolja Annamari. Vivien leszögezi, hogy ő Fekete-erdő tortával kezdené, de nagyon szereti

Jónás Judit, Domján Edit-díjas színművész, a Cinka Panna Cigány Színház igazgatója élethivatásának választotta a cigányság kulturális felemelését. Pontosán tudja, hogy ezeknek a gyerekeknek is életre szóló tartást, erőt ad egy ilyen élmény

Vas-Zoltán Iván rendező és a Cinka Panna színházaskok két hónapig minden hétvégéjüket Salgótarjánban töltötték

a „tengeri herkenytűket” is. – Régebben, amikor még halálátogatott anya, mindig hozott – teszi hozzá..

Megérkezünk Salgótarjánba, gyorsan a próbaterembe terel mindenkit Vas-Zoltán Iván rendező. Ebédszünetben szólítok meg néhány résztvevőt.

A CIGÁNY KIRÁLYFI RENDŐR LENNE

Az előadáson Vedres Martin Dávid játssza Lácsó vajda fiát, Csulánó királyfit, akit heves feje bajba sodor, de végül minden próbát kiáll. Martin saját életét tekintve még nem hibázott, mégis a próbatételeknél tart. Mindenáron tanulni szeretne. Bár nem messze él a családjá, ő kérte, hogy kollégista lehessen, hogy zavartalanul forgathassa könyveit.

- Hányan vagytok otthon?
- Hatan: anyu, apu, a kishúgom, aki ősszel kezd a iskolát, és a két öcsém. Az egyik negyedikes, a másik hatodikos.
- Mivel foglalkoznak a szüleid?
- Munkanélküliek.
- Hogy képzeled el a jövőd?
- Jövőre középiskolába megyek, bejelöltem a belügyi szakot. Kiskoromban sok mesét néztem, a kedvenceimben rendőrök irányították a forgalmat. Jó lehet, én is szeretném ezt csinálni.

PIMPIRE MARAD A TAKARÍTÁS

- Kitől kaptad a beceneved? – szólítom meg a szelíd szemű, barna Göndös Krisztinát, akit mindenki Pimpinek szólít.
- Apukámtól és anyukámtól – válaszolja komolyan.
- Hányan vagytok testvérek?
- Kilencen, de már csak hatan lakunk otthon. Apukám nevel minket. – Gyorsan kiderül: anyukája többéves betegség után, tavaly januárban meghalt, a nagymama is örökre elment. A munkanélküli apuka egyedül neveli hat gyermekét. A favágást és az egyéb nehéz munkákat a fiúk végzik, a takarítás Pimpire marad, hiszen egyetlen lánytestvére már kollégista. A főzés és mosogatás egyelőre az apukáé.
- Amikor az iskoláról kérdelem, elmondja, hogy félévkor mindenből ötöst kapott. Szeret tanulni, az általános után is folytatná. – Lehetnék fodrász, boltos, énekelni is nagyon szeretek – sorolja álmait.

MAGYARORSZÁGOT VÁLASZTOTTÁK

- Kiss Richárd legjobban táncolni szeret. Már fel is vették egy budapesti táncművészeti középiskolába. Apukája szobafestő, aki elindult szerencsét próbálni Kanadába.
- Vancouverben éltünk – meséli a jóképű fiatalember, aki külsőre leginkább egy spanyol flamencotáncosra emlékeztet. – Nyolc és fél hónapig bírtam, az apukám se tovább. Meggyőztük a bátyámat, így szegény anyunak se maradt más választása. Mi hozott haza? A honvágy. Azt át kell érezni, hogy tudd milyen. Pedig szép lakást béreltünk, apu egy hét alatt jó munkát kapott. Nagyon szerettem az iskolát is, mindenki barátságos, segítőkész volt velünk. De hiányzott a család, a barátok, a nyelv. Magyar vagyok. Mi volt kint jobb? Ott nem létezik faji megkülönböztetés. Kint mindenki talál munkát, aki dolgozni akar. Mi jobb itt? – gondolkodik el a kérdésemen. – Az élet.
- Jecsmenik Arnold, Ricsi unokatestvére is átrepülte az óceánt. Édesapjának jó munkája volt, és anyukája is maradt volna. Arnold vette rá őket a hazatérésre.
- Mi hiányzott? – kérdelem.
- Minden, a barátok, iskola, a magyar környezet.
- Tanára szerint kis gyakorlással letehetné a középfokú nyelvvizsgát. Neki is látna, de nem tudja az „újtát, módját”.
- Mik a terveid? – faggatom a darabbéli Lácsó királyt.
- Tetszik a nyomozómunka. Mindig olyan iskolába szerettem volna járni, ahol gitározni is tanulhatok, de ilyen nincs Tarjánban, így lehet, hogy rendőr leszek.

Vig György

Radics Annamariék háza igazi mesevilág: bent festmények, kint valódi kisállatkert

! A bemutatót is megnézzük. Akit érdekel, és a jegyvásárlással támogatná a programot, azt várják május 8-án délután 16 órakor a budapesti Ferencvárosi Művelődési Központban, az előadáson.